

Notaoverleg Energiesysteem – 26 oktober 2026

De huidige geopolitieke onrust laat maar al te goed zien hoe een fossiele energieafhankelijkheid direct invloed heeft op onze leveringszekerheid en energierekening. Als Nederland versneld overgaat naar een duurzaam energiesysteem zijn de gevolgen van een fossiele prijsschok **tachtig procent** kleiner. Duurzame energie van eigen bodem zorgt niet alleen voor een schoner klimaat, maar ook voor een voorspelbare energierekening, toekomstig verdienvermogen en energieonafhankelijkheid. De Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) verwelkomt **het Nationaal Plan Energiesysteem (NPE)** en is blij met de besluitenlijst om het beleid concreet te maken. Het is nu tijd voor echte keuzes richting 2040. De keuzes die we maken voor het energiesysteem bepalen immers in hoge mate hoe we onze woningen, bedrijven en industrieën verwarmen, verduurzamen en uitbreiden. Dit vereist een sterk en ambitieus plan om deze koers in te zetten: met stabiel beleid, uitvoeringskracht en langjarige investeringen in mensen, infrastructuur en innovatie. Het volgende hoofdstuk vraagt om meer dan gestaag doorgroeien, het vraagt om doorbraken in energiebesparing, verduurzaming van de vraag en maximaal hernieuwbaar aanbod.

Zorg voor de noodzakelijke randvoorwaarden voor een duurzaam en weerbaar energiesysteem

Het NPE stelt terecht dat duidelijke randvoorwaarden en scherpe keuzes nodig zijn voor een toekomstgericht energiesysteem zonder CO₂-uitstoot. Verduurzaming van het Nederlandse energiesysteem vraagt om **tempo, ruimte en goede randvoorwaarden voor elektrificatie**.

- **Versnel procedures en vergunningen voor aanpak netcongestie.** Energieprojecten kunnen binnen de bestaande wet- en regelgeving tot 75 procent sneller worden gerealiseerd, blijkt uit [onderzoek van Arcadis](#) in opdracht van de NVDE. De NVDE is daarom blij met de aangekondigde [crisiswetgeving over netcongestie](#) en het voornemen het Europese Grids Package, inclusief de belangrijke stikstofvrijstelling, snel te implementeren. Het is nu tijd om voortvarend met deze en nieuwe voorstellen aan de slag te gaan. De NVDE staat klaar om mee te denken over verdere versnelling van doorlooptijden, zodat we het streven van **‘twee jaar praten, twee jaar bouwen’** daadwerkelijk kunnen waarmaken.
- **Reserveer ruimte voor energie.** De verduurzaming vraagt letterlijk om ruimte voor energie-infrastructuur, duurzame opwek en opslag. Zonder tijdige ruimte komt verduurzaming, nieuwe bedrijvigheid en woningbouw onder druk te staan. Door opwek en vraag dicht bij elkaar te brengen en wind en zon te combineren met opslag, kan het energiesysteem beter worden benut en besparen we kosten. Maak energie zo een centraal onderdeel van ruimtelijk beleid. Zorg ervoor dat de energetische opgaven uit het NPE worden gekoppeld aan de Nota Ruimte. Verplicht medeoverheden om deze ontwikkelingen terug te laten komen in hun omgevingsvisies en gezamenlijk met de netbeheerders te bepalen wat de consequenties zijn voor de energie-infrastructuur.



- **Concretiseer het NPE.** De besluitenlijst in het NPE maakt een belangrijk begin om het beleid voor het energiesysteem concreet te maken. Maar de echte uitwerking hiervan ontbreekt nog. Er is echt nog meer nodig buiten de bestaande inzet om een doorbraak te creëren. Daarvoor schetst de NVDE in deze position paper drie belangrijke doorbraken.

De besparingsdoorbraak - betaalbare energie door minder verbruik

De goedkoopste en duurzaamste energie is de energie die je niet gebruikt. Energiebesparing is daarom altijd een integraal onderdeel van een duurzaam energiesysteem, bovendien dragen energiebesparingsmaatregelen bij aan het ontlasten van het elektriciteitsnet. De NVDE deed eerder al voorstellen hoe Nederland met een Speedplan, voor zowel [aardgas](#) als [aardolie](#), serieuze hoeveelheden energie kan besparen en tegelijkertijd de energierekening van huishoudens en bedrijven betaalbaar maakt.

Het is mooi om te zien dat het NPE energiebesparing als cruciaal ziet, maar dit wordt nog niet verder uitgewerkt. **De NVDE roept daarom op om energiebesparing toe te voegen aan de beleidsagenda van het NPE.** Maak het concreet met de volgende punten:

- **Zet in op grootschalige verduurzaming van huishoudens.** Verduurzaming van huizen en auto's helpt mensen om zich te wapenen tegen stijgende energiekosten, zo blijkt uit onderzoek door [CE Delft](#). **Daarbij is haast geboden: voor de periode na 2030 is er nog geen structurele financiering voor huishoudens voorzien.** Zonder nieuwe middelen dreigen juist de regelingen weg te vallen die huishoudens helpen hun energierekening blijvend betaalbaar te maken.
- **Benut de kansen van energiebesparing in de industrie.** Een effectieve energiebesparingsplicht kan zorgen voor veel energiebesparing in de industrie. Maar dit werkt alleen als bedrijven de maatregelen ook daadwerkelijk uitvoeren. **Versterk toezicht en handhaving, zodat bestaand beleid ook daadwerkelijk energiebesparing, lagere kosten en minder netbelasting oplevert.** De [uitgebreide NVDE-inbreng over de actualisatie van de energiebesparingsplicht](#) bevat hiervoor concrete voorstellen.

De vraag-doorbraak – elektrificatie en grondstoffentransitie als motor van vernieuwing

Industrie, mobiliteit en gebouwde omgeving vormen samen één geïntegreerd energiesysteem, waarin elektrificatie, flexibiliteit, opslag en duurzame energiebronnen elkaar versterken. De NVDE zet in op versnelde elektrificatie en een grondstoffentransitie die innovatie, concurrentiekracht en energieonafhankelijkheid versterkt. **Door duurzame energie slim te benutten en vraag en aanbod beter op elkaar af te stemmen, maken we verduurzaming betaalbaarder en het energiesysteem weerbaarder.**

- **Creëer vraag naar duurzame producten.** Om investeringen in schone industriële productie van de grond te krijgen, is zekerheid over de afzet cruciaal. Door met gericht beleid zogenoemde *lead markets* te creëren, kan de vraag naar duurzame producten en materialen, zoals staal en groene chemie, gestimuleerd worden. Zo groeit de vraag mee met het aanbod van duurzame energie. Zonder vraagtoename in duurzame producten geen businesscase voor duurzame energieproductie.
- **Zet in op versnelde elektrificatie.** Een heldere nationale doelstelling voor industriële elektrificatie is nodig, en laat de SDE++ en andere stimuleringsmaatregelen (zoals de NIKI en VEKI) daar goed bij aansluiten. Zet daarom ook vol in op elektrificatie in industrieclusters, zodat de duurzame elektriciteit van wind op zee optimaal wordt benut. Maak elektriciteit daarbij aantrekkelijker dan fossiele energie,

onder meer door **de energiebelasting op elektriciteit te verlagen**. Blijf daarnaast inzetten op elektrificatie van wegtransport en trek de brandstoftransitieverplichting door.

- **Bevorder flexibiliteit bij bedrijven.** De NVDE is blij met de inzet van het kabinet op het bevorderen van flexibiliteit, maar daar kan nog een extra stapje bij. **Extra middelen voor de Flex-E en een spoedige uitbreiding naar de Flex-E XL** verhogen het flexibele vermogen van bedrijven en ontlasten het net.
- **Laat bedrijven groeien en verduurzamen.** Juist voor mkb-bedrijven kan verduurzaming lastig zijn door beperkte netcapaciteit, hoge investeringskosten en complexe regelgeving. Stimuleer daarom samenwerking op bedrijventerreinen, bijvoorbeeld via energiehubbs waarin bedrijven lokale opwek, opslag, flexibiliteit en energieverbruik combineren. Schaal succesvolle initiatieven op met ondersteuning voor haalbaarheid én realisatie, zoals via de net geopende EHUB-subsidie, en zorg voor duidelijke en eenvoudige spelregels. Uit onderzoek van EgoLibrium, i.o.v. de NVDE en Holland Solar, blijkt dat verduurzaming op bedrijventerreinen de energiekosten kan verlagen tot wel 50 procent.

De aanbod-doorbraak – Nederland in beweging met alle hernieuwbare technieken

Nederland heeft alles in huis om veel meer energie zelf en duurzaam te produceren. De actualisatie van het Nationaal Plan Energiesysteem bevestigt het belang van voldoende duurzaam energieaanbod en de infrastructuur die daarvoor nodig is. De NVDE onderschrijft die koers, maar ziet dat Nederland nog te vaak vastloopt in lange procedures, ruimtelijke beperkingen en onzekerheid over investeringen. **Alle hernieuwbare bronnen zijn nodig om het energiesysteem van de toekomst te bouwen: wind en zon, hernieuwbare gassen, geothermie, bodem- en aquathermie, bio-energie en groene waterstof. Ook opslag en andere flexibiliteitstechnieken zijn onmisbaar om dit aanbod betrouwbaar en betaalbaar in het energiesysteem in te passen.**

- **Blijf vol inzetten op zon en wind van eigen bodem.** Zon en wind zijn de ruggengraat van ons duurzame energiesysteem en Nederland heeft met de Noordzee een enorme powerhouse voor windenergie binnen handbereik. Om die kansen te benutten is het zaak om de ontwikkeling van de vraag naar schone elektriciteit beter te laten meegroeien, doorlooptijden te verkorten, rentes voor duurzame investeringen structureel te verlagen en flexibiliteit te laten groeien. Zo kunnen we toegroeien naar een elektriciteitssysteem dat draait op zon, wind, batterijen en diverse vormen van flexibiliteit (waaronder CO₂-vrije regelbare productie). De aankomende CfD's voor wind en zon zijn een goede vooruitgang, daarin kan ook beter rekening worden gehouden met negatieve prijsuren. Voor wind op zee wordt concrete ruimte gemaakt; ook voor wind en zon op land is voldoende ruimte nodig. **Formuleer daarom een concrete doelstelling voor 'hernieuwbaar op land' in 2035 en 2040 en zorg voor een interbestuurlijk proces waarmee dit doel ook gehaald kan worden.**
- **Geef duurzame warmte de ruimte.** Warmtenetten kunnen veel huishoudens en bedrijven verduurzamen en ontlast tegelijkertijd het elektriciteitsnet. De Garantieregeling Warmtenetten (GRW) is een belangrijke stap, als ook het budget voor de Stimuleringsregeling Aardgasvrije Huurwoningen (SAH). Voor een succesvolle uitrol is meer nodig. **Maak daarom langjarige middelen vrij voor collectieve warmtesystemen om hiermee echt voortvarend aan de slag te gaan en om warmtenetten over te nemen van private partijen die daarvoor open staan.** De Warmtealliantie staat klaar om mee te denken over een Warmtedeal. Tegelijkertijd moet er voldoende aandacht zijn voor de warmtebronnen zelf: zonder duurzame bronnen geen warmtenetten. Maak daarom ruimte voor investeringen in onder meer geothermie en aquathermie, bijvoorbeeld via gerichte ondersteuning van de hoge aanloopkosten.

- **Schaal duurzame moleculen op.** Groen gas en hernieuwbare waterstof zijn nodig voor delen van de industrie en andere toepassingen waar elektrificatie niet de logische optie is. De invoering van de Bijmengverplichting groen gas in 2027 is een cruciale stap, houd de vaart erin met een versnelling van het Programma Groen Gas. Voor hernieuwbare waterstof is de huidige combinatie van normering en subsidie nog niet genoeg om de doelen te halen. De jaarverplichting voor de industrie (RFNBO) is op zichzelf niet effectief genoeg, vanwege de lage ambitie en omdat het instrument niet op de juiste plek in de keten landt. Maar dit is geen reden om de jaarverplichting overboord te zetten, het blijft een belangrijke trekkkracht voor de industrie. Daarom moet we daarnaast de productie- en vraagsubsidies versterken, waaronder de STIHWI en OWE, en geef investeerders duidelijkheid over de opschaling richting 2040. Dit vraagt onder meer om snelle besluitvorming over amortisatie. In het beleid moet ook ruimte zijn voor 3-4 GW elektrolysecapaciteit op strategische locaties. Dit kan helpen om de groei van wind op zee flexibel in te zetten en te verbinden met de vraag naar waterstof. De ontwikkeling van offshore groene waterstofproductie verdient daarbij aandacht.

De Nederlandse Vereniging Duurzame Energie (NVDE) maakt zich sterk voor een energievoorziening die volledig is gebaseerd op hernieuwbare energie door het bundelen van krachten uit de gehele sector. De aangesloten bedrijven zijn actief in hernieuwbare elektriciteit, warmte en gassen en in duurzame mobiliteit, de gebouwde omgeving en de industrie. De activiteiten voor duurzame energie bij 1.600 aangesloten bedrijven vertegenwoordigen nu al een omzet van ruim € 43 miljard en bijna 200.000 werknemers in Nederland.